

La realitat del sistema de protecció de la infància i l'adolescència en risc.

Una recerca sobre l'empoderament de sis joves extutelats/es de la província de Girona.

Lina Meriem Sahraoui.
Tutor: Eduard Carrera.
Data d'entrega: 4/06/2021.

Grau en Treball Social.
Universitat de Girona.
Treball Final de Grau.

Resum:

La present recerca vol donar a conèixer sis històries de vida narrades en primera persona de diferents joves que han estat tutelat/es per l'administració i que a partir del seu propi relat valoren la seva experiència i trajectòria vital en centres residencials del sistema de protecció català. La finalitat de construir aquests sis relats és la d'investigar i sondejar si el sistema de protecció català empodera als infants i adolescents i si els factors de protecció tenen en compte el benestar subjectiu, els drets i l'autonomia d'aquests i aquestes. Per dur a terme aquesta investigació, he entrevistat a 6 joves que van viure en diferents serveis residencials de la província de Girona, i a partir de la seva trajectòria proposo l'anàlisi del sistema de protecció. En conclusió, dels relats s'extreu com l'empoderament de les persones joves depèn de cada cas i de la seva capacitat de resiliència, ja que el sistema de protecció es veu desbordat i limitat per a l'acompanyament i la transició a la seva vida adulta.

Paraules clau: Empoderament, sistema de protecció, benestar subjectiu, drets, joves extutelats/es i resiliència.

Abstract:

This research aims to present six life stories told in the first person by different young people who have been taken into care by the administration and who, based on their own accounts, evaluate their experience and life trajectory in residential centres of the Catalan protection system. The aim of constructing these six stories is to investigate and probe whether the Catalan protection system empowers children and adolescents and whether the protection factors take into account the subjective well-being, rights and autonomy of these children and adolescents. In order to carry out this research, I interviewed 6 young people who lived in different residential services in the province of Girona, and based on their trajectory I propose an analysis of the protection system. In conclusion, the stories show how the empowerment of young people depends on each case and their capacity for resilience, since the protection system is overwhelmed and limited in terms of support and transition to adult life.

Keywords: Empowerment, protection system, subjective well-being, rights, young people in exile and resilience.

Pròleg.

“Los científicos dicen que estamos hechos de átomos, pero a mí un pajarito me contó que estamos hechos de historias.”

Eduardo Galeano, 2011.¹

Estem fetes d'històries i l'elecció de la temàtica d'aquest Treball Final de Grau està totalment condicionada per la meva història de vida. Vaig créixer i em vaig criar en un entorn violent i inhumà. No vaig saber el que era un peto de bona nit de les persones que et porten en aquest món. Tampoc vaig conèixer el que era jugar, saltar i córrer sense cap preocupació. No vaig tenir una infància ni segura ni feliç. Encara recordo com el meu pare maltractava físicament i psicològicament a la meva pobra mare. Encara recordo quan veia a la dona que m'havia portat al món, bevent aquella ampolla de vi desesperadament per oblidar-se de la vida que tenia. Es passava els dies anant de la cuina al seu dormitori bevent, cridant i plorant. Encara recordo els cops i els insults que rebia de les persones que suposadament m'havien de protegir. El 8 de març del 2010 ningú em va venir a recollir a la sortida de l'escola i per això mateix amb només nou anys, vaig ingressar a un centre d'acollida.

Fa tres anys que ja no estic en el sistema de protecció català. No negaré que els serveis residencials on vaig viure em van salvar la vida. Però durant els 9 anys que vaig estar acollida en diferents serveis d'aquest sistema, tampoc vaig viure en un ambient sa i pacífic. Ni mai vaig tenir petons de bona nit i vaig continuar jugant i saltant amb moltes preocupacions. L'únic que vam fer amb el meu cas, va ser desplaçar-me en 5 serveis residencials diferents com si fos un objecte, veure com cada dos per tres tenia educadores noves, viure situacions de violència, conèixer moltes professionals que et tractaven com si fossis un producte d'un supermercat i trobar-me amb professionals que en comptes de qüestionar les seves intervencions, jutjaven a tots els casos etiquetant-los com a casos d'èxit o de fracàs.

Quan vaig fer divuit anys, no vaig parar de sentir com molts professionals del sistema de protecció em deien que era un cas d'èxit i una molta bona referent pels meus companys i companyes del Crae on vivia, perquè havia aconseguit superar la selectivitat i entrar a la universitat. Però francament, jo no em considero “un cas d'èxit” d'aquest precari sistema,

---

¹ Frase recuperada de: Galeano, E (2011) “*El libro de los abrazos*”. Siglo Veintiuno.

ja que amb divuit anys vaig tornar a ser una jove desemparada i amb molt pocs recursos per viure en aquest món tan injust i complicat.

Viure nou anys en diferents cases d'acollida i haver estudiat el Grau de Treball Social, ha fet que avui en dia plantegi la present investigació enfocada des de la mirada del treball social. És a dir, des de una mirada que qüestiona i transforma aquestes realitats i acompanya a millorar la infància i l'adolescència en risc, trencant amb la violència i un sistema que no cuida, sinó que etiqueta en funció de la resiliència o no de la persona.

Índex.

1. Introducció	1
2. Disseny metodològic de l'exploració	2
2.1 Objectius de la recerca.....	2
2.2 Tècniques utilitzades i desenvolupament de la recerca.....	2
2.3 Aspectes ètics.....	3
3. Aproximació teòrica	4
3.1 De la convenció dels drets a la infància al sistema de protecció.....	4
3.2 La visió de l'empoderament en el sistema de protecció dels infants i els i les adolescents tutelats/es.....	5
3.3 El sistema de protecció i el benestar subjectiu dels infants i adolescents tutelats/es.....	8
4. Context, exposició i anàlisi de les dades recollides	9
4.1 Relat I: Llaços invisibles	9
4.1.1 Context de l'entrevista.....	9
4.1.2 Narració.....	10
4.1.3 Anàlisi.....	10
4.2 Relat II: L'au fènix	11
4.2.1 Context de l'entrevista.....	11
4.2.2 Narració.....	11
4.2.3 Anàlisi.....	12
4.3 Relat III: La soledat	13
4.3.1 Context de l'entrevista.....	13
4.3.2 Narració.....	13
4.3.3 Anàlisi.....	14
4.4 Relat IV: L'art de ser	15
4.4.1 Context de l'entrevista.....	15
4.4.2 Narració.....	15
4.4.3 Anàlisi.....	16
4.5 Relat V: Ales de papallona	17
4.5.1 Context de l'entrevista.....	17
4.5.2 Narració.....	17
4.5.3 Anàlisi.....	18

4.6 Relat VI: Ser la llum del final del túnel	19
4.6.1 Context de l'entrevista.....	19
4.6.2 Narració.....	19
4.6.3 Anàlisi.....	20
5. Conclusions	21
6. Bibliografia	23
7. Annexos	26
7.1 Plantilla entrevistes obertes.....	26
7.2 Consentiment per participar en un projecte d'investigació.....	27
7.3 Consentiment informat.....	29
7.4 Sistema de protecció de Catalunya a la infància i l'adolescència en risc..	30

1. Introducció.

El segle XX va ser reconegut com l'era de l'infant, ja que es van produir molts esdeveniments rellevants per reconèixer les necessitats i el benestar de la infància com drets inalienables (Martínez, 2016). No obstant això, no es va aconseguir redactar cap document internacional (Conveni de les Nacions Unides) de gran força jurídica sobre els drets de la infància fins a l'any 1989. Actualment, el Comitè espanyol dels drets de la infància (2017) valora positivament els avanços realitzats aquests últims anys sobre la reforma del sistema de protecció a la infància i adolescència en risc a través de dues lleis: LO 8/2015, de 22 de juliol i la Llei 26/2015, de 28 de juliol, que recullen específicament els interessos superiors dels infants i els adolescents, com el dret a la participació, a ser escoltat tant en l'àmbit familiar com en qualsevol procés administratiu o judicial, el dret a la intimitat, a l'expressió de llibertat etc... (Domènec, 2011) Però, realment aquest sistema és un recurs de protecció que pensa en el benestar i en aquests drets esmentats anteriorment d'aquests infants i adolescents desprotegits? És un sistema que realment protegeix i té cura dels infants i adolescents? Els empodera, escolta les seves necessitats i els ofereix eines perquè tinguin la capacitat de tirar cap endavant? O només són els i les més fortes les que tiren cap endavant imperant la resiliència?

Arribats aquest punt, la meva motivació per fer el present treball és el fet de tenir davant meu una gran oportunitat: promoure la importància de qüestionar el sistema de protecció i intentar aportar des dels meus coneixements adquirits en aquests últims 4 anys en el Grau de Treball Social, el meu granet de sorra per millorar aquest sistema.

Per fer aquest treball final de grau, em plantejo el següent: El sistema de protecció a la infància i l'adolescència en risc és un sistema que empodera i proporciona eines perquè tinguin la capacitat de tirar cap endavant? O només són els i les més fortes les que tiren cap endavant imperant la resiliència? En les properes línies, es pretén contestar a la pregunta d'investigació tenint en compte: 6 relats de joves extutelats i extutelades i diferents fonts bibliogràfiques.

Primerament, en el primer apartat, exposo la metodologia d'aquesta recerca, on faig molt d'èmfasi a una de les meves màximes preocupacions: la confidencialitat dels subjectes participants. En segon lloc, presento una aproximació teòrica de la temàtica de la present investigació. Seguidament, plasmo 6 relats molt durs i potents de persones que van viure en el sistema de protecció català, en concret en la província de Girona, on també explico el context de les entrevistes i analitzo cada relat. I per últim, realitzo els resultats i les conclusions de la present recerca.

2. Disseny metodològic de l'exploració.

A continuació passo a redactar els objectius, les tècniques i els aspectes ètics de la present recerca:

2.1 Objectius de la recerca:

- Investigar si el sistema de protecció de la infància i l'adolescència en situació de risc català empodera als infants i adolescents i si els factors de protecció tenen en compte el benestar subjectiu, els drets i l'autonomia dels infants.
- Conèixer les vivències i relats de 6 joves que van viure en diferents serveis residencials del sistema de protecció, en concret en la província de Girona per tal de donar veu, detectar limitacions i oportunitats del sistema de protecció.

2.2 Tècniques utilitzades i desenvolupament de la recerca:

Aquesta investigació aborda la visió de 6 joves extutelats/es del sistema de protecció català de la província de Girona, que en el seu moment, van ser infants i adolescents desprotegits que van viure durant anys en Centres d'acolliment, Centres residencials d'acció educativa i en Centres residencials d'acció d'educativa intensiva de la província de Girona. Considero que aquests i aquestes, clarament són els protagonistes d'aquesta recerca, ja que són els únics i les úniques que poden contestar a les qüestions d'aquest projecte. Ningú ha viscut el que ells han viscut i per tant, totes les seves històries de vida són essencials i de summa importància per aquest treball final de grau.

Per això mateix, aquesta recerca és una investigació qualitativa, ja que s'exposen relats d'històries de vida i aquests podem dir que són tècniques d'aquesta investigació i un dels mètodes de recerca descriptius més purs i potents (Chárriez, 2012) i també perquè a l'hora de recollir totes aquestes narracions, he utilitzat com a tècnica directa de recollida d'informació la realització d'entrevistes qualitatives i obertes d'11 preguntes (vegeu en Annex 1) a 6 joves extutelats/es. Cal dir que totes les entrevistes d'aquesta recerca, malauradament les he realitzat a través de videotrucades per la situació del Coronavirus i aquest fet va fer que em despertessin uns sentiments de ràbia i impotència, ja que em vaig trobar amb diverses limitacions i a més a més personalment considero que les eines Tic no són adequades ni idònies per escoltar relats de vida.

El mostreig d'aquesta recerca és el no probabilístic intencional, ja que he seleccionat a 6 joves a través del meu criteri professional com a investigadora i perquè aquests tenen dues coses en comú. La primera és que tots van viure diferents anys de la seva vida en els serveis residencials del sistema. I la segona és que tots i totes són joves extutelats que actualment estan fent la seva vida i el seu camí, és a dir, ja no estan a dins del sistema i considero important assenyalar que la distància et dóna una perspectiva per valorar allò bo i criticar el millorable dels centres, és a dir, et dóna una perspectiva diferent de la que tenies abans. Tanmateix, cadascú d'ells i d'elles tenen diferents vides i experiències personals, així doncs cada un/a ens podrà aportar perspectives, visions i històries de vida totalment diferents.

I per altra banda, l'objecte d'aquesta investigació és conèixer si realment el sistema de protecció català és un recurs que empodera als infants i adolescents tutelats. Em qüestiono si realment aquest sistema pensa en el benestar dels nens i les nenes. I el meu subjecte d'estudi són els i les 6 joves extutelades que han crescut durant anys en diferents serveis residencials del sistema de protecció a la infància i l'adolescència en risc.

2.3 Aspectes ètics:

I per últim, i no per això menys important, m'agradaria fer èmfasi a una de les meves màximes preocupacions: la intimitat, la confidencialitat i el benestar dels 6 joves participants d'aquesta recerca.

En primer lloc, com a investigadora m'he preguntat si els i les participants patiran malestar en realitzar aquesta recerca. Considero que és de vital importància garantir que cap persona corri cap risc, per això mateix durant el mes de febrer, vaig contactar amb 10 possibles participants. Els hi vaig informar sobre aquest projecte, els hi vaig avisar que haurien de recordar moments durs del seu passat i els hi vaig preguntar si volien participar. També, per poder minimitzar tots aquests riscos, els hi vaig comunicar als 6 subjectes participants que si en algun moment no se sentien còmodes o pensaven que tot això els hi perjudicaria, tenien el dret d'abandonar la participació sense por a ser penalitzats/es.

En segon lloc, vull destacar la gran rellevància de diferents drets dels i les participants: el dret a la decisió de participar voluntàriament, el dret d'estar informat de la investigació en tot moment, tant de la naturalesa de l'estudi, de la meva responsabilitat com investigadora, etc, el dret a un tracte just i equitatiu que inclou un tracte sense perjudicis, respectuós i amable, així

com el compliment de tots els acords establerts entre la investigador/a i el subjecte, el dret a contactar amb el personal a càrrec de la investigació en qualsevol moment i el dret a la privacitat. (Mesía, 2007)

Així doncs, els i les subjectes que van acceptar accedir a aquest estudi, primer de tot van signar un document anomenat “*consentiment informat*”(vegeu en annexos 2 i 3) en el que la finalitat és comprometre’m amb aquests i aquestes, per així salvaguardar les seves dades personals i la seva identitat assegurant-me un comportament ètic.

3. Aproximació teòrica.

3.1 De la convenció dels drets a la infància al sistema de protecció:

És de summa importància començar l’apartat del marc teòric d’aquesta recerca comentant el document “La convenció sobre els drets dels infants”, ja que gràcies a aquest s’inicia una nova etapa pel col·lectiu de la infància i l’adolescència en risc (Martínez, 2016).

Per protegir els drets de tots els nens, nenes i adolescents, les Nacions Unides va redactar un acord internacional amb molta força jurídica anomenat Convenció sobre els Drets dels Infants. Per primera vegada en tota la història de la humanitat es va admetre que els infants i els adolescents no només són objectes de protecció sinó que són subjectes de drets, persones capaces d’aportar a la societat i defensar els seus drets (Hernández,2009). Dins d’aquesta Convenció (1989) ens trobem amb molts articles, però considero essencial destacar l’article 27, el qual recalca que els infants tenen dret a què les seves necessitats bàsiques (menjar, habitatge, etc.) estiguin cobertes i a tenir una vida digna i feliç. Tanmateix quan es vulnera aquest article 27, l’article 19 de la mateixa convenció (1989) manifesta la iniciació de mesures actives i recursos per millorar el benestar de la infància i l’adolescència en risc, és a dir. la protecció d’aquest col·lectiu per part de l’estat.

Actualment, la protecció dels infants i adolescents en risc ha sigut traspasada a les Comunitats Autònomes, motiu pel qual correspon a aquestes, en virtut de la Constitució Espanyola, la capacitat legislativa en aquesta matèria (Padial,2011). A Catalunya, quan els agents de protecció¹ detecten la vulneració d’aquests drets, els infants i els i les adolescents desprotegits

---

¹ Són persones o institucions (familiars i veïns, professionals de centres escolars i secundaris, monitors/es de les entitats infantils i juvenils, equips d’atenció psicopedagògica, professionals de centres hospitalaris, etc.) que estan

ingressen en el sistema de protecció català (vegeu en annex 4), un sistema molt ampli que teòricament s'adapta a les situacions de cada cas i funciona de la següent manera: primer, es detecta una situació de risc, de desemparament o maltractament. A continuació, es fa una valoració del cas. Si aquest resulta que és molt greu i urgent ingressa directament en un centre d'acollida i l'equipo tècnic d'aquell centre farà una valoració i decidirà el futur de l'infant. En canvi, si es considera que aquest cas no és urgent, els serveis socials valoraran i decidiran junt amb l'EAIA (equips d'atenció a la infància i l'adolescència) el futur d'aquest o aquesta.

La regulació normativa catalana d'aquesta matèria, es porta a terme en gran part per la llei 14/2010 del 27 de maig i per l'altra part en el Llibre II del Codi Civil de Catalunya, recollida en tres apartats: el Capítol VII del Títol II del Llibre II (el qual fa referència a les institucions de protecció dels menors desemparats), el Capítol V del Títol III del mateix text (el qual fa referència a les adopcions i a la regulació de l'acolliment preadoptiu) i el i el Títol V de la Llei dels drets i les oportunitats de la infància i l'adolescència (el qual preveu la protecció dels nens i adolescents en situació de risc i desemparament) (Padial,2011).

Però, encara que hi hagi un sistema de protecció i diferents lleis pensades amb bons desitjos que regulen aquesta matèria, ens trobem amb molts esdeveniments bastant preocupants, com la situació actual dels menors no acompanyats, la vulneració dels drets de ser escoltats, l'absència d'una llei integral per lluitar contra la violència cap als menors, la confosa redacció i la poca potència dels acolliments simples i les adopcions i sobretot amb una problemàtica creixent en el moment actual: la poca atenció integral necessària per al desenvolupament de la personalitat, un dret subjectiu exigible en el cas dels menors desemparats i en situació de risc d'exclusió social. (Padial,2011).

3.2 La visió de l'empoderament en el sistema de protecció dels infants i els i les adolescents tutelats/es

Primerament, cal assenyalar de què parlem quan ens referim d'empoderament en el sistema de protecció. Els serveis residencials d'aquest sistema han canviat en els últims anys, ja que les

---

més a prop dels infants i adolescents i per això mateix poden detectar millor les situacions de risc que requereixen d'una intervenció dels equips especialitzats (Domènec, 2011).

responsabilitats i els objectius dels centres amb els menors ha passat de l'assistència a l'educació (Palomares, 2017) . Aquest últim concepte, té la finalitat de formar a subjectes autònoms/empoderats (Planella, 2012), entenem per empoderament (empowerment), com aquell procés que té com a objectiu la reorganització de les relacions de poder i la capacitat per transformar-les (Soler, Trilla, Jiménez, 2017) i a la vegada trencar amb intervencions assistencialistes i paternalistes (Román,2016). En aquest mateix sentit, també podem definir l'empoderament com aquell procés que incrementa les possibilitats de que una persona pugui decidir i actuar de manera conseqüent sobre tot allò que afecti la seva pròpia vida, participar en la presa de decisions i intervenir de forma compartida i responsable. Tot això requereix dos condicions: que la persona vagi adquirint i desenvolupant una sèrie de capacitats personals com coneixements, actituds, aptituds, etc. I l'altra condició, que el medi li faciliti exercir efectivament totes aquestes capacitats (Soler, Trilla, Jiménez, 2017). Per altra banda, la Federació d'Entitats amb Projectes i Pisos Assistits (2009) defineix l'autonomia “com la capacitat per a plantar cara als reptes de la vida adulta participant de les xarxes socials i col·laborant en l'establiment d'aquestes” (Colomè, 2009).

Així doncs, els/les professionals tenen la funció de protegir, acompanyar i sobretot d'educar als joves i infants en el seu procés de desenvolupament, que significa; oferir amor i límits, estar al costat de les persones ateses, tenir en compte les seves inquietuds, preocupacions, opinions, o en definitiva promocionar l'autonomia o l'empoderament (empowerment) en un procés en el qual cadascú, al seu propi ritme, aconsegueixi el major dels graus d'autonomia possible. Per tant, els i les responsables d'aquests infants desemparats hauran d'esforçar-se perquè aquests i aquestes puguin viure en un entorn sa i acollidor, proporcionar eines perquè desenvolupin les seves capacitats, informar la seva realitat i garantir vincles d'empoderament. (Román, 2016).

Per aconseguir aquests objectius nomenats en les línies anteriors, el que es fa és un projecte dirigit a reorientar la seva història de vida als adolescents (Román, 2016). N'és un bon exemple el que realitzen als Craes; l'elaboració d'un PEI (projecte educatiu individual) (Rodríguez, 2020) per a cada jove on els donen la màxima participació perquè ells mateixos defineixin els seus objectius amb ajuda del seu tutor/a. Tanmateix, cal destacar que cada centre té les seves maneres de treballar i d'intervenir amb aquests infants i adolescents desprotegits, ja que cada servei gaudeix d'una gran autonomia per planificar i portar a terme la seva funció educativa. (Palomares, 2017).

Però malauradament, els bons desitjos moltes vegades són de difícil traducció pràctica, ja que moltes dinàmiques professionals posen en qüestió aquest treball de l'autonomia i empoderament (Palomares, 2017) i tot això m'agradaria relacionar-lo amb el concepte de la interseccionalitat explicant-ho detalladament en les següents línies.

A Estats Units, a finals dels anys 80, Kimberlé Crenshaw (1989) ens parla del concepte de la Interseccionalitat. Es tracta d'un model d'anàlisi de les desigualtats socials per referir-se al fet que les categories que classifiquen als éssers humans (gènere, edat, classe, raça o sexualitat) són relacionals i es constitueixen mútuament (Soler, Trilla, Jiménez, 2017). Aquest concepte, el relaciono molt amb les intervencions que realitzen els professionals dels serveis residencials del sistema perquè aquests generen relacions desiguals i jeràrquiques entre adolescents i infants i professional, ja que qui distribueix de forma jeràrquica el poder i l'accés als recursos materials i simbòlics és la professional. Per exemple, quan un infant necessita menjar per esmorzar ha de demanar permís perquè aquesta l'obri amb les claus el rebost de la cuina. Si una jove necessita compres també ha de demanar que l'educadora l'obri l'armari dels productes d'higiene personal. (Palomares, 2017) i tots aquests factors de protecció atempten en contra del treball de l'empoderament i de l'autonomia dels adolescents.

Una altra manera de demostrar que moltes dinàmiques posen en qüestió aquest treball de autonomia i empoderament, és la insuficient intervenció grupal (Palomares, 2017), ja que el treball en grup és la clau perquè els menors tutelats deixin d'experimentar els seus problemes com a fracassos individuals i siguin conscients del poder que tenen i comencin a adquirir major control sobre les seves vides. (Palomares, 2017)

Però val la pena dir que el poder és inevitable, es produeix constantment i el tenim totes. Hem de ser conscients de que aquestes relacions de poder hi són amb els exercicis de normalització i correcció (Pelegrí, 2005). Així doncs, el poder que té la professional li ha de donar als joves perquè aquests s'empoderin i al final ja no necessitin aquesta professional. Ja que al final, l'objectiu dels professionals és marxar. És a dir, donar les eines necessàries perquè s'empoderin i ja no necessitin mai més aquest servei.

Malgrat tot, ens trobem amb joves, que tot haver rebut aquestes intervencions que atempten contra l'empoderament i l'autonomia, aconsegueixen fer front al seu passat obscur i es

desenvolupen de forma adequada i positiva gràcies a la resiliència, un concepte que procedeix del llatí de la paraula “Resilio”, tornar enrere, saltar , ressaltar i rebotar, (Iglesias, 2006) i que en les ciències socials i en la psicologia significa la capacitat que té una persona per superar circumstàncies traumàtiques (Gómez, 2014) com és el cas d'aquests infants i adolescents que resideixen en els serveis del sistema de protecció.

3.3 El sistema de protecció i el benestar subjectiu dels infants i els i les adolescents tutelats:

Els éssers humans necessitem elements bàsics per crear una llar, necessitem un lloc amb sostre i parets que et protegeixin del sol i de la pluja, aliments, roba, i per altra banda un lloc de cures estables i continuades, temps lleure, educació, satisfacció personal, salut, etc... (Romàn,2016). El benestar subjectiu se centra en l'últim que he nomenat, en els components psicosocials (no materials) de la qualitat de vida de les persones (Llosades, Montserrat, Casas, 2016). Així doncs, és elemental que per empoderar als infants i adolescents tutelats es tinguin en compte diferents aspectes que passo a exposar en les següents línies per així poder cobrir i garantir aquest benestar subjectiu tan necessari pels menors tutelats/es.

En primer lloc, s'ha de reconèixer els infants i els adolescents com a agents socials actius i no només com a subjectes passius, és a dir, les seves opinions i consideracions han de ser escoltades i tingudes en compte (Llosades, Montserrat, Casas, 2016). Des del punt de vista jurídic, es considera que a partir dels 9, els nens i les nenes ja poden ser escoltats/es per prendre decisions sobre la seva vida (Romàn,2016), així doncs, els professionals del sistema s'hauran d'assegurar en conèixer les decisions d'aquests infants i adolescents.

En segon lloc, s'ha de trencar amb els macro centres (externalitzats) que ofereix la DGAIA i que es troben aïllats i mancats d'infraestructures adequades, ja que comporta confrontament, escapoliments, dificultats per gestionar la vida quotidiana i relacional dels menors (Shaimi, 2020) i moltes dinàmiques que atempten contra el treball de l'autonomia i de l'empoderament, com són el fet de no poder accedir a una cuina, ni fer rentadores, etc.

En tercer lloc, és essencial que els professionals del sistema informin en tot moment al nen o adolescent del què està passant, ja que aquest té el dret de conèixer la seva realitat i sobretot de saber que tot el que està passant no és culpa seva. (Romàn,2016). També, per fomentar aquest benestar subjectiu i l'empoderament és molt essencial que els serveis residencials incloguin el

treball en xarxa (Romàn,2016), treballs grupals per així sàpiguen que són importants i que no són els únics que es troben aquesta situació.

I en definitiva, per poder compensar i cobrir aquest benestar, els professionals han de reconèixer els drets dels infants i els adolescents com a drets humans, d'acord amb la Convenció sobre els drets de l'infant de l'any 1989 (Llosades, Montserrat, Casas, 2016).

4. Context, exposició i anàlisi de les dades recollides:

4.1 Relat I: Llaços invisibles.

“Un hogar es ese tejado y esas paredes que te protegen del sol y la lluvia. Es ese sillón que desde el invierno sientes el calor de la chimenea y en verano la brisa fresca que entra por la ventana. Pero un hogar es mucho más que un puñado de habitaciones. Es aquel abrazo de las personas que te han traído al mundo o tu plato preferido. Son aquellos lazos invisibles pero indispensables de amor y amistad que te convierten en familia.”
Los Protegidos, 2012.²

4.1.1 Context de l'entrevista:

El primer relat d'aquesta recerca és d'un noi que actualment té 24 anys que va viure amb mi en un centre d'acollida. Jo el vaig conèixer quan ell encara no sabia parlar ni entendre l'idioma d'aquest país. El que recordo és que era un noi molt tímid, reservat, tranquil i educat. Vivíem al mateix centre, però només parlàvem a les petites estones que ens deixaven estar fora, ja que vivíem a mòduls diferents. Vaig aconseguir fer una trobada amb ell a través d'un Meet perquè ens seguim per les xarxes socials. Vam estar parlant aproximadament 50 minuts i em va fer molta il·lusió veure que tot li anava molt bé. A més a més, vaig observar que estava molt agraït i content per haver ingressat en el sistema de protecció.

---

² Fragment tret del guió de la Temporada 3 de la sèrie “Los Protegidos”.

4.1.2 Narració:

Noi, 24 anys

“Fa deu anys que vaig arribar a Espanya i actualment estic vivint a França. Quan vaig arribar només tenia 14 anys, sabia parlar i escriure àrab i francès i no tenia família. Vaig anar als mossos d’esquadra i aquests em van portar a un centre d’acollida. En aquest centre vaig estar un any i després vaig anar a un CRAE, on vaig estar 8 mesos i després vaig anar al Saej i aquí vaig estar fins als 18 anys. Després com que tenia el dret de demanar la prestació de 600 euros fins als 21 per estar més de 3 anys tutelats i per continuar estudiant, vaig anar a viure en habitacions de pisos d’estudiants. El director del Saej i la meva família col·laboradora em van ajudar a trobar aquestes habitacions i en cap moment em vaig sentir sol, ja que considero que la meva família col·laboradora és la meva família d’aquí. Considero que són com els meus pares d’Espanya. Estic molt agraït pel fet d’haver viscut en diferents centres. Al principi em va costar adaptar-me. Va ser molt dur no tenir la família aquí, no tenir la cultura ni l’idioma. Ni res. Però tinc bons records amb els educas i els meus companys. Ara que ho penso, he estat molt còmode en tots els centres que he viscut perquè m’ha passat de pressa i sincerament, tornaria a viure en una casa d’acollida. A més a més, gràcies al sistema de protecció, em vaig treure un cicle de grau mitja i un de grau superior de mecànica.

4.1.3 Anàlisi:

Aquest noi de 24 anys ha viscut situacions i experiències que ens poden resultar més o menys familiars: emigrar essent menor d’edat a un altre país per tenir un futur millor, ingressar a un centre d’acollida i a un Crae amb persones que no coneixia de res o viure sol amb només 18 anys. La narració d’aquest relat es titula “llaços invisibles” perquè gràcies a aquests vincles invisibles que no es veuen, però que són primordials que ha fet amb la família col·laboradora i amb les professionals del Crae on va viure ha pogut espavilar-se, empoderar-se, tirar cap endavant i ser resilient sense conèixer l’idioma ni la cultura.

El seu ingrés en el sistema de protecció com podem veure ha sigut la seva etapa més dura perquè ha experimentat uns sentiments d’inseguretat i de por al no conèixer ni l’idioma ni la cultura, etc... És molt dur com d’un dia per l’altre et diguin que deixes tota la vida que ja havies construït per començar a viure’n una altra. És un sentiment bastant dur i tan ràpid que costa d’assimilar. Tot i això, aquests sentiments al llarg del temps es van minimitzant tal com expressa el jove, donat que cada cop s’integra més en aquesta cultura i al centre, estableix el

vincle afectiu amb les professionals, coneix a una família que l'acull i el fa per sempre com un membre més d'aquesta.

Així doncs, el primer subjecte del primer relat d'aquesta recerca valora de manera positiva el seu pas pels centres del sistema de protecció, destacant: el suport, l'acompanyament, l'ajuda i la protecció que ha rebut per part del personal educatiu.

Per tant, podem dir que estem al davant d'un cas d'èxit en tots els sentits tant per part de centre residencial d'acció educativa, ja que l'han sabut cuidar, protegir, garantir aquests vincles d'empoderament i fer que tingui bons records, ja que cal assenyalar que al principi aquest subjecte ens exposa que va ser molt dur per ell arribar a un país on no tenia família, ni coneixia la cultura ni tampoc l'idioma. I per altra banda, cal dir la bona feina de la família col·laboradora, ja que l'ha sabut oferir amor, força i en definitiva una llar per sempre.

4.2 Relat II: L'au Fènix.

“Siempre creí no tener un hogar. Hasta que miré dentro de mí”

Bebi Fernández, 2020.³

4.2.1 Context de l'entrevista:

Aquest segon relat és d'una noia que fa molt que ja no està en el sistema de protecció i que vaig conèixer perquè actualment estudia el Grau d'Educació Social amb una amiga meua. Per tant, vaig aconseguir contactar amb aquesta gràcies a la meua amiga. Vam fer l'entrevista un dimarts a les 9 del matí per telèfon, ja que no li anava bé fer una videotrucada. Va ser un matí molt intens, ja que vam estar parlant més d'1 hora sobre el seu relat i les limitacions d'aquest sistema.

4.2.2 Narració:

Noia, 39 anys.

“Durant els cinc anys tutelada per l'administració pública. He estat en dos centres (Crae) i en un Centre intensiu (Crei). A causa de la situació de la meua família desestructurada amb

---

³ Frase treta de: Fernández, Bebi (2020) “Amor y Asco”. Frida.

precarietat econòmica, més l'abandó escolar i tot el que comporta el meu benestar i el dels meus germans, serveis socials va decidir que ingressés amb 13 anys a un Crae. Al principi, com que vaig ser una nena que ha tingut moltes carències i que no va conèixer un benestar complet, quan vaig rebre una atenció externa i el més bàsic (roba nova, un llit per a mi sola, menjar bo, etc.) és tota una fantasia que creus que és bo. Però a la llarga, quan va passant el temps, t'adones que vius en un món compartit i que tens unes necessitats cobertes, però és com una falsa sensació de benestar. Només complir la majoria d'edat, no em van donar moltes pistes de com afrontar ser lliure i a on anar. Pel que després de 5 anys, vaig haver de tornar a casa de la meua mare. Un fet molt absurd, ja que quan ets tutelada, no consideren que els meus pares podien donar-me un benestar i als 18, sí? Això, m'ho he trobat, i he hagut d'espavilar-me sola. No sabia que tenia drets, fins que vaig trucar i em van dir que podia anar a Mallorca a un pis tutelat per a 18 anys i una paga econòmica per poder-me pagar les despeses. Per tant, la meua experiència ha sigut molt abandonada per part del sistema de protecció quan vaig complir la majoria d'edat, tot i que els hi vaig preguntar als professionals de l'últim centre que vaig estar, sobre de què fer, i no sabíem respondrem. Si no hagués trucat al departament corresponent de "tuteles" no sé què hauria sigut de mi."

4.2.3 Anàlisi:

A través de l'història d'aquesta noia cal ressaltar diferents punts. En primer lloc, es pot apreciar com per culpa de la precarietat econòmica, el fet de tenir una família desestructurada i l'abandonament escolar, aquesta jove ingressa en el sistema de protecció. En segon lloc, podem veure com els centres residencials on va viure li van oferir aquests recursos necessaris per sobreviure (menjar, habitatge, roba neta, etc.) però no li van oferir aquest benestar subjectiu, ja que quan va passant el temps, aquesta se n'adona que no viu en una llar sinó que viu en un centre i això li genera una falsa sensació de benestar.

Seguidament, amb les paraules d'aquesta jove es demostra una de les grans incoherències i contradiccions d'aquest sistema de protecció: el fet que en fer la majoria d'edat tornes al lloc on no estava protegida i el seu benestar no quedés cobert.

Tot i això, gràcies a la seva resiliència i a la seva autonomia, aquesta mateixa, quan torna a casa de la seva mare amb 18 anys, reneix com l'au fènix, es renova i com a noia empoderada decideix espavilar-se i trobar un pis assistit per a joves extutelats i una ajuda econòmica per

cobrir les seves necessitats trucant al departament corresponent de tuteles. Per tant, podem dir que tenim al davant un cas on va imperar la seva resiliència clarament, ja que va ser capaç de convertir-se ella mateixa en la seva llar, però per altra banda un cas de fracàs per les intervencions d'aquest sistema, ja que les educadores de l'últim centre on va residir no la van acompanyar en la seva transició a la vida adulta.

4.3 Relat III: La soledat.

“He vivido en tantos sitios que es de risa... y como me he movido tanto, el apego a un lugar es muy, muy importante para mí. Siempre estoy buscando... buscando sentirme en casa”

Lucia Berlín, 2003⁴

4.3.1 Context de l'entrevista:

Aquest relat és un relat que em fica molt trista perquè durant l'entrevista vaig veure a una amiga que no era ella. No era aquella nena feliç i riallera que vaig conèixer fa molts anys. La persona d'aquest relat va ser la meua companya en el primer centre d'acollida on vaig viure. Recordo que compartíem llitera en una habitació amb 4 nenes més. Vam viure moltes vivències juntes. Vaig fer-li l'entrevista per videotrucada a través del Whatsapp. Vam estar dues hores o una mica més parlant, recordant anècdotes, vivències, etc.

4.3.2 Narració:

Noia, 25 anys

“Vaig ingressar a un centre d'acollida junt amb les meves dues germanes quan tenia 7 anys, ja que la meua mare no ens sabia educar i el meu oncle abusava sexualment de nosaltres. Les meves dues germanes petites se'n van anar amb una família adoptiva i jo amb 8 anys vaig anar sola a un Crae, després vaig ingressar a un Crei i finalment vaig acabar a un altre Crae. Després quan vaig fer la majoria d'edat, vaig anar a un pis tutelat i vaig estudiar un cicle mitjà que no m'agradava i per això mateix no el vaig acabar. I actualment he tornat a viure amb la meua mare i el meu tiet, ja que no tinc diners per viure. Considero que he tingut una experiència molt dolenta amb aquest sistema, ja que em van portar a una ciutat que no coneixia a ningú, on el tracte era estrany. Amb gent que no coneixia de res i els primers mesos no podia veure a la meua mare. A més a més la gent del meu poble sabien que era una nena de centre i això significa que et miren més i no m'agradava gens tot això. Quan vaig anar al Crae, ja em

---

⁴ Frase treta del pròleg del llibre: Berlin, Lucia (2019) *“Bienvenida a casa”*. Alfaguara.

vaig sentir més acollida per part dels professionals, però tot i això no hi havia un ambient tranquil i sa per viure i em vaig trobar amb molts educadors que semblava que estaven allà per cobrar i res més.”

4.3.3 Anàlisi:

Aquesta història de vida segurament que emociona a més d'un o una lector/a. El tercer relat d'aquesta recerca el podem definir com un episodi totalment dramàtic i horrorós, ja que aquesta noia amb només 25 anys ha hagut de viure situacions inhumanes i violentes com és: l'abús sexual que va patir per part del seu oncle, la separació de les seves germanes petites, viure durant 11 anys en el sistema de protecció en ambients poc tranquils i tòxics, tenir cada dos per tres noves educadores, l'estigma que va patir per ser “nena de centre”, ja que he de dir que l'àmbit de protecció a la infància i a l'adolescència és bastant desconegut per molts ciutadans i ciutadanes del país. A més a més hi ha persones que tenen informació molt limitada fins i tot errònia podria dir també, sobre el que són els centres residencials.

La noia d'aquest relat valora de manera molt negativa el seu pas pels centres del sistema de protecció, destacant: els macro centres allunyats de la ciutat, el poc suport que va rebre per part dels professionals, la separació de la seva mare i el seu oncle i la poca estabilitat que ha tingut al llarg de la seva infància i adolescència.

Per altre costat, amb aquest relat tan impactant ens trobem amb l'existència d'una problemàtica que ha fet que avui en dia torni al lloc on abusaven d'ella sexualment i no la cuidaven: la soledat. Aquesta noia ha pagat les conseqüències de les males praxis de les intervencions i del funcionament d'aquest sistema, ja que la falta de suport fa que et sentis encara més sola. I un factor que incrementa la gravetat d'aquest problema és que aquest provoqui que la resta de problemes que es pateixen es facin encara més presents.

En conclusió, aquesta quan s'independitza amb 18 anys i fa ús del recurs que ofereix l'àrea de suport Jove, he pogut veure que l'èxit del seu procés d'autonomia depèn generalment del seu procés en el CRAE. I aquest últim centre on va viure no va saber fer que aquesta se senti com a casa seva, per això, encara que hagi tornat a casa de la seva mare, encara esta buscant un lloc on senti la seva llar.

4.4 Relat IV: L'art de ser.

*“Queda prohibido no ser yo ante la gente,
fingir ante las personas que no me importan,
hacerme el gracioso con tal de que me recuerden,
olvidar a toda la gente que me quiere.
Queda prohibido no hacer las cosas por mí mismo,
no creer en mi dios y hacer mi destino,
tener miedo a la vida y a sus castigos,
no vivir cada día como si fuera un último suspiro.”*

Alfredo Cuervo, 2001.⁵

4.4.1 Context de l'entrevista:

Aquesta entrevista la vam realitzar a la nit, ja que la persona d'aquest relat treballa moltes hores i només té temps a les nits. Aquest relat és d'un noi de 19 anys que conec perquè també vam viure juntes. Vam estar parlant uns 45 minuts. L'entrevista va ser molt curta i vam dedicar més estona a parlar dels moments que vam viure juntes.

4.4.2 Narració:

Noi, 19 anys

“Quan tenia nou anys vaig ingressar en una casa d'infants per analitzar millor la meua situació familiar. Després amb onze anys em van derivar a un Crae, ja que el meu pare va anar a la presó i la meua mare va acabar en rehabilitació a un psiquiàtric perquè es drogava. I amb 16 anys vaig fer la sol·licitud per marxar amb el meu pare i li van donar la custòdia al meu pare. Viure en aquell Crae, ha fet que hagi viscut moments de la meua vida molt bons, ja que em van apuntar a futbol, anaven a Port Aventura, al WaterWorld, a Esquiar, etc. Però vaig viure una experiència bastant decebedora. Jo quan tenia 13 anys em va sortir el desig d'expressar-me com em sentia. Sóc transsexual, era un noi atrapat al cos d'una noia i quan vaig tenir el desig d'expressar-ho, li vaig dir a la meua tutora i ella em va dir que per part de tot el cos d'educadors vaig tenir suport, però ella em va dir que deixaria de ser la meua tutora

---

⁵ Fragment tret del poema “Queda prohibido” publicat el 23 de juliol del 2001 per Alfredo Cuervo en el fòrum de la pàgina web Deusto.com.

perquè la seva religió no li permetia. Em vaig sentir insultat i va ser un fet traumàtic, ja que jo considerava que vaig fer un vincle amb aquesta. Quan vaig marxar amb el meu pare, amb 16 anys, em vaig sentir sol i aïllar perquè ningú va fer el seguiment correcte, ja que li van donar la meva tutela a una persona maltractadora psicològicament i que no va acceptar el meu canvi de transsexual. Ens van netejar les mans i no van fer un seguiment. Llavors, amb 17 anys, em vaig escapar de casa del meu pare i vaig denunciar-lo. Vaig estar dos dies dormint en un caixer fins que vaig aconseguir contactar amb les meves dues àvies. Feia molt que no sabia res d'elles perquè la meva ex tutora, la que em va renunciar pel fet de ser transsexual, feia informes desfavorables de les meves visites amb les meves àvies, perquè aquestes eren lesbianes. No li agradava els valors que m'inculcaven i segons aquesta professional la situació de casa de les meves àvies era desconcertant i encara recordo com em deia que el meu canvi de sexe podria haver estat condicionat pel pensament de les meves àvies.”

4.4.3 Anàlisi:

Per començar, d'aquest relat extrec, tres principals indicadors que han motivat l'internament del jove d'aquesta narració al centre residencial d'acció educativa, els quals són la negligència i la possible desestructuració familiar. Com es pot veure, la persona d'aquest relat valora positivament estar en un centre, ja que pensa que li ha portat coses positives perquè ha vist que li ha donat noves oportunitats i millores en diferents aspectes de la seva vida. En concret, participar en activitats extraescolars, en coneixement del medi, les activitats de marxar al WtaerWold, Port Aventura, a veure la neu, etc.

Tanmateix, ens detalla diferents episodis que va viure repugnants i molt durs per al seu empoderament. El primer, el rebuig que va rebre quan va decidir dir qui se sentia i qui ser d'una persona la qual havia fet un vincle molt potent i que considerava la seva referent: la seva tutora del Crae. Cal dir que un fet clau per poder empoderar a un infant o a un adolescent desemparat és respectar la seva identitat, personalitat i les seves decisions i la tutora d'aquest noi, no li va respectar i va intentar allunyar-lo de les seves àvies. El segon, el fet de sortir del sistema de protecció i viure en una casa on el teu propi pare no accepta el que vols ser. I el tercer, el fet d'haver viscut al carrer durant dos dies essent menor d'edat.

Però a pesar d'haver viscut totes aquestes situacions, la persona d'aquesta biografia va saber fer art, és a dir, li va donar igual tot el que li deien les persones a les quals considerava com a

referents (la seva tutora i el seu pare) , va ser capaç de ser resilient, de no tenir por al que diran, de ser ell mateix i sobretot de fer les coses per ell mateix.

4.5 Relat V: Ales de papallona.

*“Sap de sobres que se’n sortirà,
que ha de donar-se una oportunitat.
Tota la vida es tindrà ella mateixa.
Ha arribat l’hora que ho assumeixi.
Així doncs, s’empodera, s’aixeca, escriu quan fa nosa
i no desespera.”*
Pupil·les, 2018.⁶

4.5.1 Context de l’entrevista:

La persona d’aquest relat estudia als matins Educació Social i a les tardes treballa en un Crae d’integradora social. Per tant, com que té molt poc temps, vam fer l’entrevista per trucada a la nit, un cop ben sopades. Vam estar parlant molta estona, ja que aquesta noia i jo vam viure juntes a un centre d’acollida que estava als afores, en mig d’un bosc. Va ser una entrevista molt divertida i a la vegada dura perquè la persona del relat a vegades s’emocionava.

4.5.2 Narració:

Noia, 26 anys

“Quan tenia 14 anys, li van retirar la tutela a la meva mare i per això mateix vaig fer un acolliment familiar, però no va sortir bé. I com que no cabia la possibilitat de tornar a viure amb la meva mare ni tampoc tenia família propera, em van ingressar a un centre d’acollida. En aquest vaig estar vivint dos anys i després em van derivar al SAEJ. En el saej vaig estar 3 anys i després vaig passar a l’Àrea de suport al jove extutelat amb un seguiment i suport del director del Saej, ja que diversos cops vaig estar a punt de perdre la prestació econòmica per tema estudis. Actualment, estic vivint a Barcelona, ja que sóc estudiant del tercer any d’educació social i treballo en un Crae com a integradora social. Una cosa important és que he après amb el temps que la meva percepció no és la mateixa que la d’abans. La meva

---

⁶ Fragment tret de la cançó “Estima’t” del grup musical Pupil·les publicada l’any 2018.

experiència en aquell centre d'acollida, la vaig viure com si estàs en una presó, com un tancament, ja que era un centre que estava als afores de la ciutat, a la muntanya, amb horaris molt restringibles. Entre setmana no podíem sortir, als caps de setmana, sortíem però ens venien a recollir a les 8 de la nit com a molt tard. Però ara que ja sóc una persona adulta, he de dir que m'alegro molt pel centre on vaig passar i considero que vaig tenir molta sort, ja que tenir unes normes molt marcades dona fruits a llarg termini. Quan vaig anar al Saej, considero que allà sí que em van empoderar bastant.”

4.5.3 Anàlisi:

La vida d'aquesta noia de 26 anys podem veure que tampoc ha sigut gens fàcil. La van separar de la seva mare i amb la família d'acolliment tampoc va tenir sort i per això mateix d'un dia per l'altre va haver de deixar tota la vida que ja havia construït per començar a viure una altra en un centre d'acollida situat a la muntanya, als afores de tot. És un sentiment bastant dur i tan ràpid que costa d'assimilar.

La jove d'aquest relat valora positivament el fet d'haver viscut dos anys aquest centre d'acollida, ja que com ella diu al principi li va costar adaptar-se perquè sentia que estava en una presó amb tot tancat, ja que vivim en un país que prioritza els centres residencials per damunt de les llars, als afores de la ciutat, amb horaris molt restringibles, sense poder sortir a la tarda, però al cap d'un temps s'adona de la sort que ha tingut per viure en aquest centre, ja que li ha portat molts aspectes positius com l'aprenentatge de normes i comportament, no abandonar els estudis i formar-se, arribar a la universitat, etc.

Així doncs, aquesta noia ha sigut capaç de créixer, de fer un procés òptim i de metamorfosis, com fan les papallones, és a dir, ha deixat enrere tot aquest passat obscur per transformar-se en una persona totalment renovada i amb la capacitat de tenir ales per volar, ser lliure i arribar a distàncies que abans ella creia que no podia arribar. Un fet impressionant i realment impactant perquè el centre d'acollida on va viure no la va empoderar. L'únic que van fer amb ella va ser aïllar-la i veure com certs factors de protecció atemptaven en contra de la seva autonomia, ja que va estar dos anys i mig sense poder entrar a una cuina, sense poder fer-se un simple entrepà per l'hora del pati de l'institut, sense poder fer rentadores, etc. Tot i això, quan la van derivar al Saej, aquest recurs la va empoderar i va aconseguir que estudies i que ara mateix estigui a la universitat.

4.6 Relat VI: Ser la llum del final del túnel.

“Cuando estas en un centro de protección, solo tienes dos opciones, o lo asimilas y eres un ejemplo a seguir en tu comportamiento, o no lo aceptas y vuelcas toda tu rabia e ira sobre cualquiera que se te cruce”

Lola Sinisterra, 2019.⁷

4.6.1 Context de l’entrevista:

Aquest relat és un d’un jove que va ser tutelat i que ara mateix és educador social en un centre d’acollida. Va ser impossible trobar un dia que als dos ens anés bé per fer l’entrevista, que finalment, jo li vaig enviar les preguntes i el consentiment per Whatsapp i correu electrònic i ell em va enviar àudios de Whatsapp contestant-me a totes les preguntes. Les seves respostes van ser molt breus i directes.

4.6.2 Narració:

Noi, 31 anys.

“Vaig viure tres anys en els serveis residencials del sistema de protecció essent menor d’edat, ja que em trobava en una situació de desemparament perquè estava vivint en el carrer. Vaig estar 8 mesos en un centre d’acollida, després em van traslladar a un centre residencial d’acció educativa i una vegada feta la majora d’edat vaig passar a viure en un pis tutelat durant 4 anys, on compartia pis amb altres companys que també havien passat pel sistema de protecció. L’experiència en aquest sistema, no va ser bona. Va ser molt dura, recordo els primers dies en el centre d’acollida. Portava dies al carrer i la meua imatge estava molt demacrada i quan vaig entrar en el primer centre em va espantar, ja que estava allunyat, fora de la població, al mig del bosc que no sabia a on anava ni tampoc entenia l’idioma. I l’experiència, torno a repetir, va ser molt dura, a més a més aquest centre va a estar denunciat pel maltractament anys més tard, ja que jo em vaig sentir tractat com un delinqüent i jo no era cap delinqüent només era un nen de 15 anys vivint al carrer que no tenia a ningú pràcticament. Per tant, aquella època va ser molt dura i vaig odiar a tot el que sigui educadors i tot lo relacionat amb els centres. Després, quan vaig anar a un Crae, vaig començar a experimentar

---

⁷ Frase treta de: “Sinisterra, Lola (2019) “Cuando la cigüeña se equivoca”. Fundació concepció Juvanteny.

que hi havia altres tipus d'intervencions i allà sí que vaig tenir una experiència més bona. Però tot i això, em vaig sentir molt discriminat en el primer centre i en el Crae també vaig rebre comentaris molt lletjos per part d'alguns educadors. Vaig sentir que van eliminar la meva personalitat plenament, però evidentment em van ajudar a tramitar el tema documental i el tema idiomàtic. I en el pis assistit, vaig tenir la sort de tenir un educador que em va ajudar molt, mai es va cansar de recolzar-me i de treure'm del cap la idea que jo tenia de no voler estudiar. De fet, vaig començar treballant i estudiant alhora per treure'm la ESO, després vaig fer un grau mig, un curs pont per accedir al grau superior i després vaig acabar a la universitat on vaig fer educació social. I tot aquest procés va ser gràcies a l'educador del pis assistit.”

4.6.3 Anàlisi:

En aquest relat es pot verificar com el col·lectiu dels infants i adolescents que arriben a Espanya sense els seus familiars és receptor de discriminacions, prejudicis i estereotips. La persona d'aquesta narració valora el seu pas pel sistema de protecció com una experiència molt dura i horrorosa. Fins i tot, va arribar a odiar tot el que tenia relació amb els serveis residencials i els educadors socials. Però, afortunadament, quan va fer els 18 anys la sort va estar de la seva part, ja que en el pis assistit li va tocar un educador social que va lluitar molt pel seu benestar i pel seu futur.

La història del noi d'aquest últim relat d'aquesta recerca sense cap mena de dubte podem dir que és un exemple a seguir perquè tot i trobar-se amb professional que el van maltractar dient-li comentaris molt lletjos cap a la seva persona i eliminant la seva personalitat, viure al carrer i a un centre d'acollida allunyat de la ciutat que el va aïllar, ha sigut capaç d'adaptar-se al nou context de la seva nova vida i de ser ell mateix la seva llum al final del túnel gràcies a la capacitat de la resiliència. En aquest mateix sentit, també gràcies al que ha viscut, ha trobat la seva vocació: ser aquesta llum del final del túnel de molts adolescents en risc social que actualment viuen en el sistema de protecció.

5. Conclusions:

A tall de conclusió, m'agradaria ressaltar alguns punts els quals he treballat al llarg de tots aquests mesos. En primer lloc, veig clarament com afecta en l'empoderament dels joves tutelats/es, el fet que els drets dels infants i adolescents no posseeixin una gran força jurídica fins a l'any 1989, ja que això significa que aquest àmbit d'intervenció és molt jove, amb la qual cosa això comporta falta de tradició, bastants conseqüències ètiques (desigualtat territorial en la cartera de serveis, arbitrarietat en les decisions segons el professional que estigui a càrrec, la falta d'evidència o proves sobre una forma d'intervenció, etc.) (Román, 2016) i un sistema fràgil que no pensa en aquest benestar subjectiu dels infants i els adolescents i que s'ha vist sobrepassat per una realitat que no esperava i que s'ha traduït en un desbordament en el sistema de protecció.

D'altra banda, considero positiu i essencial el canvi d'intervencions, responsabilitats i objectius que han realitzat els centres residencials al llarg d'aquests últims anys, és a dir, la modificació de l'assistència a l'educació, ja que sense aquest concepte no existeix l'empoderament, és a dir, podem definir l'educació com a una eina amb molta força, ja que considero que és el mecanisme més important per aconseguir unes transformacions significatives per col·lectius tan vulnerables i exclosos com és el d'infants i els adolescents en risc. I per altre costat, aquestes modificacions, fomenten i promouen el treball de l'empoderament allunyant les intervencions paternalistes. Tot i això, no hem d'oblidar que per promoure l'empoderament no n'hi ha prou amb l'educació sinó que es necessiten altres aspectes com són el medi, el context social i polític, la seva estructura i els diferents serveis (Soler, Trilla, Jiménez, 2017).

Tanmateix, ens trobem amb professionals del sistema que per una banda es troben en un sistema que no els recolza, amb pocs recursos, i amb equips que no acaben de poder treballar en profunditat. I per altra banda, que hi ha realitats que els bloqueja, sense sortida a no ser que s'empoderin i esdevinguin un cas d'èxit. Així doncs, és essencial que es treballi tot això que he comentat perquè sinó en aquests serveis residencials educatius no es podrà treballar l'empoderament d'aquests infants i adolescents, ja que és essencial que aquests tinguin la capacitat d'oferir-lo.

Pel que fa als protagonistes d'aquesta recerca, cal destacar que tots aquests 6 joves, com hem pogut comprovar han viscut i han patit situacions terribles, traumàtiques i intenses essent

menors d'edat. Tanmateix 5 d'ells i elles, les persones del relat un, dos, quatre, cinc i sis han sabut com deia una de les meves autores preferides, Cora Coralina (1984), treure pedres i plantar flors en les pujades de les muntanyes de la vida. És a dir, han sortit airosos de tot el que han viscut i no només això sinó que han tingut la capacitat de mirar i trobar la llum entre tanta foscor.

Però només tres d'ells i elles, les persones del relat un, cinc i sis han aconseguit convertir-se en persones empoderades gràcies a les intervencions dels professionals d'aquest sistema de protecció. En canvi, s'ha parlat molt dels casos d'èxit i sempre ens fixem en aquestes persones joves que se'n surten, però no tenim en compte moltes altres persones que han passat pels centres residencials i que són més anònimes com és la noia del relat tres que ha pagat les conseqüències d'aquest fràgil i precari sistema de protecció, ja que ha crescut en centres residencials i no en una llar.

Convé ressaltar que en tots els relats hi ha hagut diferents intervencions on es demostra que el sistema de protecció no té en compte alguns drets de les Nacions Unides, el benestar subjectiu d'aquests infants i adolescents desprotegits i per altra banda es pot comprovar com la interseccionalitat influeix molt en l'empoderament d'aquests joves, és a dir, amb els relats s'ha verificat com pel tema de l'edat, l'orientació sexual, la nacionalitat aquests infants s'han trobat en situacions on no se'ls hi ha donat veu i totalment els han discriminat i exclòs.

Seguir pensant sobre la importància de qüestionar el sistema de protecció català i investigant sobre aquesta preocupant problemàtica: l'existència d'un sistema de protecció que no cuida, no crea llars, no dóna veu ni empodera als infants i als adolescents, sinó que etiqueta en funció de la resiliència o no de la persona, hauria de ser una tasca de totes i tots. Estudis recents que incorporen l'anàlisi de la violència del sistema de protecció (Mustafà, 2020), o l'anàlisi del benestar subjectiu dels adolescents tutelats/es (Llosada., Montserrat, Casas, 2016) i la present recerca estan contribuint a enriquir aquesta complexa i complicada tasca.

6. Bibliografia

Colomé, Marta (2009) “*Proposta del Model Marc Pisos d'autonomia*”. Federació d'Entitats amb projectes i Pisos Assistits. Recuperat de: <https://www.fepa18.org/wp-content/uploads/2018/11/Model-marc-Pisos-dautonomia.pdf>

Domènec Zaragoza, Carme (2011) “*Intervenció amb famílies i atenció als infants en risc social*”. Institut Obert de Catalunya. Recuperat de: <http://ioc.xtec.cat/materials/FP/Materials/1752 EDI/EDI 1752 M01/web/html/WebContent/u2/a1/continguts.html>

Chárriez, M (2012) “*Historias de vida. Una metodología de investigación cualitativa*”. Revista Griot. Volum 5. Número 1. Pàg. 50-67.

Gómez Salgado, Sandra (2014) “*El fenómeno de la resiliencia en menores víctimas de malos tratos*”. Trabajo Final de Grado. Recuperat de: <https://repositorio.comillas.edu/jspui/bitstream/11531/198/1/TFG000236.pdf>

Hernández, S (2009) “*Convenció sobre els drets dels infants*” Save de Children. Recuperat de: https://www.savethechildren.es/sites/default/files/imce/docs/convencio_15-18.pdf

Iglesias Becoña, E (2006) “*Resiliencia: Definición, características y utilidad del concepto*”. Revista de Psicopatología y Psicología Clínica. Vol. 11. N^o3. Pàg. 125_146. Recuperat de: <http://revistas.uned.es/index.php/RPPC/article/view/4024/3878>

Llosada Gistau, J., Montserrat, C. & Casas, F. (2016). *El Benestar subjectiu dels adolescents tutelats a Catalunya*. Col·lecció Papers, 29. Departament de Treball, Afers Socials i Famílies. Recuperat de: https://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/detalls/Article/papers29_art

Martínez García, C (2016) “*Reconocimiento y alcance del derecho de participación infantil en el ordenamiento jurídico español*”. La protección jurídica a la infancia y la adolescencia, págs. 379-435.

Mesía Maravi, R (2007) “*Contexto ético de la investigación social*”. Investigación educativa. Vol. 11, n° 19, Pág. 137-151. Recuperat de: https://sisbib.unmsm.edu.pe/bibvirtualdata/publicaciones/inv_educativa/2007_n19/a11.pdf

Naciones Unidas (1989) “*Convención sobre los Derechos del Niño*”. UNICEF Comité Español. Recuperat de: <https://www.un.org/es/events/childrenday/pdf/derechos.pdf>

Núñez Zorrilla, C. (2015). “The Best Interest of the Child in Recent Reforms Carried Out by the State Legislator in the System of Protection of Children and Adolescents” N° 73, pp. 117-160. Recuperat de: <https://dadun.unav.edu/bitstream/10171/42677/1/04.pdf>

Padial Albás, Adoración (2011) “La protecció de la infància i l’adolescència a l’actual normativa catalana: la declaració de desemparament i l’acolliment. Ediciones Jurídicas y Sociales. Pàg.137-147. Recuperat de: <https://libros-revistas-derecho.vlex.es/vid/proteccio-infancia-i-l-694144913>

Palomares, Manuel (2017) “*Los procesos educativos de un centro de menores desde dentro: una fotografía etnográfica de la vida cotidiana de un ecosistema educativo complejo*”. Cuadernos de investigación etnográfica sobre infància, adolescència y educación del IMA. Instituto Madrileño de Antropología. N°11.

Planella Ribera, Jordi (2012) “*Enfoques Subjetividad, dependència y autonomia*”. Universitat Oberta de Catalunya.

Pelegrí Viaña, X (2005). “*El poder en el Trabajo Social: Una aproximación desde Foucault*.” Cuadernos de Trabajo Social, 17,21-43. Recuperat de: <https://revistas.ucm.es/index.php/CUTS/article/view/CUTS0404110021A>

Rodríguez, J (2020) “ *El proyecto de acción tutorial en los Craes. Fundamentación teòrica y procedimental*”. Educación Social. N°20, pp 114-125.

Román Maestre, Begoña (2016) “*Ética de los servicios sociales*”. Herder Editorial, S.L., Barcelona.

Shaimi, M (2020) *“La violencia del sistema de protecció a la infància i l’adolescència, una descripció.”* Pedagogia i Treball Social. Revista de ciències socials aplicades. Vol. 9 Núm. 2 · Pàg. 167 –184.

Soler, Pere. Trilla, Jaume. Jiménez, Manuel. (2017) *“La construcción de un modelo pedagógico del empoderamiento juvenil: espacios momentos y procesos”*. Pedagogía Social. Revista Interuniversitaria 30. Pàg 19-34. Recuperat de: <https://gredos.usal.es/bitstream/handle/10366/139913/55623-177461-1-PB.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

7. Annexos

7.1 Plantilla entrevistes obertes:

- Edat:
- Quants anys vas viure en els serveis residencials d'acolliment?
- Quants centres vas estar? (explica'm el teu circuit en el sistema)
- Per què?
- Com has viscut aquesta experiència? És bona o dolenta? Per què?
- Com t'ha influenciat en el teu dia a dia el fet de ser extutelat?
- T'has sentit integrat i acollit per part dels professionals del centre?
- Creus que t'han donat eines els professionals del sistema de protecció perquè tu tinguis un futur òptim? És a dir, creus que t'han empoderat? T'has sentit escoltat? Creus que han tingut en compte les teves opinions?
- T'has sentit algun cop discriminada per part d'algun professional del sistema de protecció?
- Creus que hi havia un ambient sa i tranquil per créixer en els centres on vas viure?
- Quan vas sortir del sistema de protecció, et vas sentir sol i aïllat? O creus que has tingut el suport del teu antic centre?
- Que canviaries dels centres on has viscut?

7.2 Consentiment per participar en un projecte d'investigació:

Estimat/da participant, sóc la Lina Meriem Sahraoui Lami, estudiant de 4º curs de Treball Social en la Universitat de Girona. Actualment estic portant a terme el meu Treball final de Grau, un projecte d'investigació sobre l'empoderament dels joves extutelats/es del sistema de protecció a la infància i l'adolescència en risc social.

Vostè ha sigut invitat per a participar en aquest estudi. A continuació, se li entrega la informació necessària per si pren la decisió de participar voluntàriament. Té tot el temps que desitgi per llegir-lo bé i per estudiar el seu contingut abans de decidir si finalment participarà en el projecte o no.

- Si vostè accedeix a estar en aquest estudi, la seva participació consistirà a realitzar 11 preguntes obertes totalment anònimes.
- Una vegada dins de l'estudi, vostè no estarà exposat a cap risc, ja que en tot moment les dades que prengui per la meva investigació seran totalment anònimes.
- Si vostè accepta participar en aquesta investigació, ha de saber que en qualsevol moment pot abandonar la participació, sense ser jutjat ni penalitzat de cap manera.
- La participació en aquest estudi no comporta cap cost econòmic per vostè ni tampoc serà compensat econòmicament.
- La participació en aquest estudi serà completament anònima i la investigadora mantindrà la confidencialitat en tots els aspectes.
- Amb els resultats obtinguts, els exposaré al professorat de l'assignatura Treball Final de Grau de la Universitat de Girona.

- Si vostè té alguna pregunta sobre la seva participació en l'estudi pot comunicar-se amb la investigadora responsable, **Sra. Lina Meriem Sahraoui Lami**, estudiant de Treball Social a través del següent correu electrònic: lina.udg@gmail.com.
- Si vostè té preguntes sobre els seus drets com a participant o per reportar algun problema relacionat amb la investigació pot comunicar-se amb **el Dr. Eduard Carrera Fossas**, contactant amb ell a través del seu correu electrònic: Eduard.carrerafossas@udg.edu.

7.3 Consentiment informat:

Jo, _____ he sigut informat per Lina Meriem Sahraoui Lami, investigadora del citat projecte d'investigació, i declaro que:

- He llegit el consentiment per participar en un projecte d'investigació.
- He pogut fer preguntes sobre l'estudi.
- He rebut respostes satisfactòries a les meves preguntes.
- He rebut suficient informació sobre l'estudi.

Entenc que la meva participació és voluntària.

Entenc que totes les meves dades personals seran tractades confidencialment.

Entenc que puc retirar-me de l'estudi:

- Quan vulgui.
- Sense haver de donar explicacions.

Amb això dono la meva conformitat per participar en aquest estudi,

Data:

Signatura del participant:

Data:

Signatura de la investigadora:

7.3 Sistema de protecció de Catalunya a la infància i l'adolescència en risc

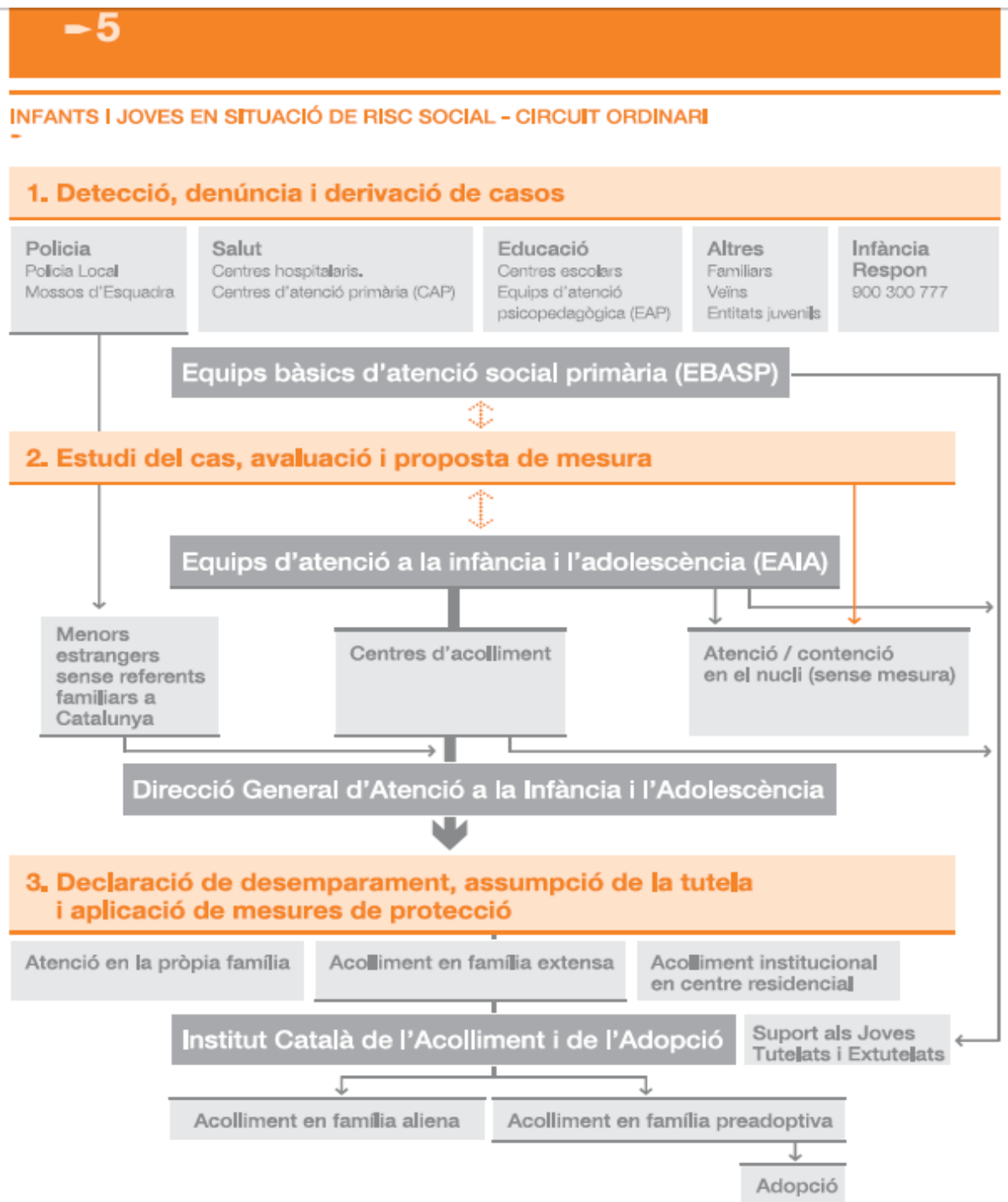

Figura 1. Circuit ordinari del sistema de protecció català de la Infància i l'adolescència en situació de risc. (Il·lustració treta de la pàgina web del departament de Treball, Afers socials i famílies: <https://treballiaferssocials.gencat.com>, 2016)